

УДК:811.164.41'373.7

811.111'373.7

ID BROJ: 188027660

Примљено: 2. септембра 2011.

Прихваћено: 25. новембра 2011.

Прегледни научни рад

АСС. МР ЈЕЛЕНА Р. РАТКОВИЋ¹

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Филозофски факултет, Катедра за енглески језик и књижевност

УПОТРЕБА НАЗИВА ЗА ЖУТУ БОЈУ У ЕНГЛЕСКИМ И СРПСКИМ ФРАЗЕОЛОГИЗМИМА

Сажетак: Предмет анализе овог рада је употреба назива за боју *yellow* у енглеској ванјезичкој реалности, која се путем фразеологизама изражава у језичком свету. При изради овог рада занимало нас је колико је продуктивна употреба назива за ову боју у енглеском језику, односно колико се често користи. Дескриптивним приступом и квалитативном методом, описује се употреба овог назива за боју у реалној језичкој употреби, а тиме и енглеска језичка култура и стваралаштво. Језичке појаве посматрају се углавном синхронијски, али има датих примера употребе и из ранијих времена, чиме се показује колико се енглески језик од тада променио (или није). Самом применом функционалног метода јасан је и циљ овог рада – објаснити енглески језик из угла начина коришћења овим језиком у енглеској језичкој заједници. Коришћене су методе проучавања текстова, граматика и речника, као и метод интроспекције (углавном за српски језик). Анализом обрађеног материјала, може се видети много сличности са употребом назива за ову боју у српском језику, али има и осетних разлика, које су, такође биле очекиване, како у сфери свакодневног живота, тако и у неким професионалним групама. Изучавање сематског поља боја може нам помоћи да схватимо шта спаја, а шта раздваја ова два тако различита, а ипак слична говорна света.

Кључне речи: жуто, фразеологизам, фигуративно, поредба, метонимија, метафора.

¹jeelniko@open.telekom.rs

УПОТРЕБА НАЗИВА ЗА БОЈУ YELLOW У ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

Симболизам и асоцијације

Вековима се жута боја блиско повезује са сунцем. Као извор светлости и топлоте, сунце је од суштинског значаја за живот на земљи, па не изненађује чињеница да и сама боја сунца има позитивне конотације. У хришћанству, жута боја је боја земље ([http://www.squidoo.com/colormeaning#module 9752355](http://www.squidoo.com/colormeaning#module%209752355)).

Жута боја означава интелект, љубав према менталним занимањима и задовољства која су духовне природе. Она се обично појављује код интелигентних и оштроумних људи. (Осли, 2004: 30)

Ова боја је сјајна и весела, и често се повезује са срећом и миром. Требало би да унесете више жуте боје у свој живот ако желите: да лакше доносите одлуке; да се ослободите нервозе, исцрпљености, панике; да имате боље памћење и концентрацију; да се заштитите од летаргије и депресије током тмурних дана. (<http://crystal-cure.com/yellow.html>)

Жута боја од давнина асоцира и на издају – средњевековна жута звезда (коју су касније преузели и нацисти) означавала је Јевреје као оне који су издали Христа. На средњевековним сликама, Јуда је увек представљен у жутој одори.

Због сличности са бојом злата и пелеменитих метала, жута се повезује са новчићима од злата или сребра у полугама или шипкама.

У Канади и Сједињеним Државама, школски аутобуси су скоро обавезно офарбани жутом бојом (коју често зову *school bus yellow*), због лакше видљивости и безбедности.

Из истог разлога, у неким земљама, таксији су најчешће жути.²

Та карактеристика жуте боје је и разлог зашто се “*caterpillar yellow*”³ и “*high-visibility yellow*” користе за опрему у изградњи аутопутева.

У Уједињеном Краљевству, железничке локомотиве и вагони типично имају један део или све крајеве офарбане у жуто, такође због видљивости.

У правилима путара, жуто (*amber* у Британији) је светло на семафору које означава „успори“, „опрез“, или „малом брзином напред“. Оно је између зеленог (иди) и црвеног (стани). У сигнаписању на железници, жута је често боја упозорења, успоравања, као код сигнала на даљину.

² Ово је почело у Чикагу, где је такси подузетник Џон Херц офарбао своје таксије у жуто због истраживања Чикаго Универзитета која су доказала да се жута боја најлакше види на даљину.

³ Ово је била популарна боја за тракторе, који су били марке *caterpillar* (гусеница), а добила је овакву употребу 1933. године (<http://gasengine.farmcollector.com/Tractors/CATERPILLAR-COLOR.aspx>)

Овакву функцију упозорења жута боја има и у неким спортовима, где је већа опомена представљена црвеном бојом;

- У фудбалској асоцијацији судија показује жути картон да укаже на то да је играч званично упозорен: “Boateng was lucky to get away with a yellow⁴, but it is football and if the referee controls the game and decides it is no red card you have to accept it.” (May 17, 2010 - Michael Ballack - BusinessWeek)
- У америчком фудбалу, судија убацује жуту заставу у терен да би сигнализирао прекршај.
- У рагбију, судија показује жути картон да би означио да је играч избачен на 10 минута из игре и послат на клупу за кажњене играче (sin bin).
- У ауто тркама, жута застава означава опрез. Аутомобили не смеју да претичу један другог док је подигнута жута застава.

У војсци Сједињених Држава, жуто је боја коњице. (www.answer.com/yellow)

Топоними

Племе Жути ножеви (Yellowknife) припада народу Првих нација (First Nations)⁵. Река Yellowknife и град Yellowknife (главни град Севернозападних Територија, Канада) су добили име по овом племену.

Неколико имена места се односе на жуту боју: Yellow Bluff, Alabama; Yellow House, Pennsylvania; Yellow Jacket, Colorado; Yellow Medicine County, Minnesota; Yellow Pine, Alabama; Yellow Pine, Idaho, и Yellowpine, Texas; Yellow Rock, Kentucky; Yellow Spring, West Virginia; Yellow Springs, Maryland, и Yellow Springs, Ohio; Yellowtain, Montana; Yellow Grass, Saskatchewan, Yellowstone; Yellowknife, главни и једини град у Северозападним територијама (Northwest Territories) у Канади; Yellowknife River је река у Северозападним територијама (Northwest Territories) – она тече на запад и улива се у залив Yellowknife (Yellowknife Bay)

Имена биљака и животиња

Многе биљке и животиње описане су фразама са жутом бојом:

⁴ У новинарском жаргону, честа је појава скраћивања, па тако и овде видимо да је уместо фразе *a yellow card* (у којој је *yellow* придев), употребљена само фраза *a yellow* (у којој је *yellow* именица), што представља скраћену варијанту претходно наведене именске фразе.

⁵ Једном од домородачких племена Канаде.

- yellow baboon (*Papio cynocephalus*) је жути павијан, који је добио такво име по жуто-браон боји крзна које му покрива тело (Rowe 1996: 263; Groves 2001: 350).
- *yellow bedstraw (Galium verum)* је вишегодишња биљка која расте до висине од 90cm, а цвета многобројним жутим цветовима у периоду од јуна до августа. Код нас је позната као ивањско цвеће.
- Yellow-bellied Sapsuckers (*Sphyrapicus varius*) су детлићи средње величине.⁶
- Yellow birch (*Betula alleghaniensis*) – жута бреза (Karavla, 2007) је врста брезе чије је порекло Северна Америка, од Нове Шкотске, Новог Брунзвика, и јужног Квебека западно до Минесоте, а јужно од Апалачких планина до северне Џорџије.⁷
- Yellow-bird – може се односити на све врсте жутих птица (gold finch, canary...), али конкретно означава северноамеричког чешљугара.
- Yellow-breasted Chats (*Icteria virens*) су велике птице певачице које се могу наћи у јужним деловима Канаде, САД, Мексику, и Средњој Америци.⁸
- Yellow cherry – ова фразема се може односити на жуте трешње⁹, али и на следећи термин, yellow cherry tomato.
- Yellow cherry tomato – ситна врста патлицана (користи се углавном за конзервирање)
- Yellowfin tuna (*Thunnus albacares*) је врста туне популарна у комерцијалном пецању као риба за исхрану.¹⁰
- A yellow-fever mosquito је комарац рода *Aedes*, тако назван због тога што преноси денга грозницу и жуту грозницу, вирусе које рађају комарци.
- Yellow-green alga (жуто-зелена алга), која се такође зове и xanthophytes, је класа алги подврсте Heterokontophyta.¹¹

⁶ Одрасли су црни са белим штрафтама на леђима, крилима и глави, са жутим грудима и горњим делом стомака, и белим доњим делом стомака. Налазимо их по Канади, источној Аљасци, источним САД, и Централној Америци. Као и остали испијачи биљних сокова, они буше рупе у дрвећу и једу инсекте и пију биљни сок који из њих извуку.

⁷ То је листопадно дрво средње величине и може да достигне око 20м висине, а стабло му је пречника од 80cm. Кора је мека и жуто бронзана а дрво се нарочито користи за подове, намештај и чачкалице.

⁸ Оне су маслинасте са белим стомаком и жутим вратом и грудима, са дугим репом, јаким кљуном, великим белим кругом око очију, и тамним ногама.

⁹ Говорници енглеског језика више употребљавају лексему *rainier*.

¹⁰ Има је у водама тропских и суптропских мора широм света, али не и у Медитерану. Може достићи и 239cm у дужину и 200kg тежине. Друго леђно пераје и анално пераје су светло жуте боје и веома су дугачка, као и грудна пераја. Тело је веома тамно металик плаво, и мења се у сребрно према стомаку, који такође има око 20 вертикалних линија.

- Yellowhammer (*Emberiza #anel#cing*) је птица породице *Emberizidae*¹².
- The yellow jack (*Caranx bartholomaei*) је жућкасто сребрна риба за исхрану из рода *Carangidae* коју можемо наћи у западном Атлантику и Карибима.
- Yellowjackets су црно-жуте осе рода *Vespa* или *Dolichovespa* (иако неке могу бити црно-беле).¹³
- Yellow Jessamine – северноамерички зимзелени жбун (*Gelsemium sempervirens* породице *Loganiaceae*) са мирисним жутим цветовима – такође се зове и yellow jasmine, и припада породици јасмина. (<http://www.merriam-webster.com/dictionary/yellow%20jessamine>)
- The yellowlegs су птице – постоје веће Greater Yellowlegs (*Tringa melanoleuca*) и мање Lesser Yellowlegs (*Tringa flavipes*), део рода *Tringa*, заједно са redshanks, sandpipers, и greenshanks.
- Yellow perch (*Perca flavescens*) су мали гргечи великих уста у САД и Канади.¹⁴
- Yellow pine може да се односи на неке борове подрода *Pinus*.¹⁵
- Yellow poplar је још један термин за *Liriodendron*, дрво лале.
- Yellow rattle је биљка рода *Rhinanthus*, породице *Orobanchaceae*, која расте у Европи и Западној Азији. Плод јој је сува капсула, у којој се налазе семена која нису чврсто везана и звецкају, па је по томе и добила име¹⁶. Код нас је позната као петлова креста.
- Yellowroot је једини припадник рода *Xanthorrhiza*. Ова биљка је добила име по жутој боји корена¹⁷, који су користили амерички Индијанци да би добили жуту боју. Српски ботаничари је зову зердешап, куркума.

¹¹ Већина живи у свежим водама, али неких има и у мору и у земљиштима. Оне варирају од једноћелијских бичара до простих колонијских и влакнастих облика. За разлику од других хетероконта, хлоропласти жуто-зелених алги не садрже *fucoxanthin*, због чега су светлије боје.

¹² Живи широм Европе и у великом делу Азије. Углавном су птице станарице, али неке птице са далеког севера мигрирају на југ зими. То су велике птице са јаким кљуном који једе зрнелве. Мужјаци имају светло жуту главу, жуте доње делове, и јако попрскана браон леђа. Женке су много тамније и више испругане доње делове.

¹³ Могу се препознати по њиховој упечатљивој жуто-црној боји, малој величини (мало већој од пчела), и потпуно црним антенама.

¹⁴ Они су блеђи и жући од других врста гргеча, са мање црвенкастим перајима.

¹⁵ У САД, овај термин се односи на неколико блиско повезаних врста бора са жуто обојеним дрветом, укључујући *loblolly pine*, *slash pine*, *shortleaf pine*, *ponderosa pine*, *jeffrey pine* и друге. Више ових врста се појављују на местима која се зову „шуме жутих борова“, чиме се у шумарству и екологији описују такве шуме или станишта која имају више од једног бора ове врсте. У Британији, „жути бор“ је име које се понекад користи у трговини стаблима, за дрво још неких борова, укључујући *scots pine* и *eastern white pine*.

¹⁶ То rattle: звецкаги, звекетати.

¹⁷ *xantho-* значи „жуто“ а *rhiza* значи „корен“.

- The Yellow-shafted Flicker (*Colaptes auratus*) је врста великог детлића из источне Северне Америке. Имају жуте стрелице на крилима и перје на репу.
- Yellowtail је уобичајено име за туче различитих врста риба које имају жути реп или жуто тело.
- Yellowthroats су врапци из Новог света рода *Geothlypis*.¹⁸
- Yellowwood – било које од разних врста дрвећа која имају жућкасто стабло или дају жути сок.

Употреба назива за ову боју у медицини и хемији

У хемији и медицини се користи много фразеологизама са називом за ову боју, али то углавном нису фигуративни фразеологизми, јер ови хемијски елементи углавном и јесу жуте боје. Зато неки од њих постоје и као фраземе за описивање одређене нарочите нијансе жуте боје:

- YELLOWCAKE (такође позната и као *uranium* и *uranic oxide*) је концентровани уранијум оксид, који се добија млевењем руде уранијума. *Yellowcake* се користи у припреми горива за нуклеарне реакторе и у обогашивању уранијума, једном од основних корака за стварање нуклеарног оружја.
- YELLOW JACKET могу бити осе, али и **2. сленг** пентобарбитал, нарочито у жутој капсули. (<http://www.merriam-webster.com/dictionary/yellow%20jacket>)
- YELLOW OCHER – 1. мешавина лимонита обично са глином и силицијумом која се користи као пигмент; 2. умерено наранџасто жуто.
- YELLOW SPOT – у анатомији и српског и енглеског језика истим фразеологизмом се означава овална жута мрља близу центра ретине људског ока која нам омогућава најјаснију изоштреност вида.
- CADMIUM YELLOW – 1. светло жути пигмент који садржи кадмијум сулфид; 2. светло жута боја.
- CHROME YELLOW – светло жути пигмент који настаје од оловног хромата, а сада се мало користи.
- Жута ружа Тексаса, или “Harison's Yellow”, је први пут процветала у Њујорку 1830-их. Међутим, Harison's Yellow је такође сленг у лековима који је створен средином 20. века за Nembutal, barbiturat. Ово је због жуте боје његових пилула.

¹⁸ Већина припадника ове групе је лоцирана у Мексику и Средњој Америци, али Masked Yellowthroat се углавном налазе у Јужној Америци, а Common Yellowthroat, једина птица селица из ове групе, живи највише у Северној Америци. Сви ови врапци имају слично перје, са жуто зеленим горњим деловима, жутиим грудима, и углавном црним кљуном.

- INDIAN YELLOW – наранџасто-жути пигмент који се оригинално добијао из урина крава које су се храниле лишћем манга (http://www.google.com/dictionary?q=indian+yellow&hl=en&sl=en&tl=en&oi=dict_re)
- MELLOW YELLOW¹⁹ – 1. дрога ЛСД; 2. одмарање, лежерност

Значења обе ове семеме су донекле повезана, ако се може рећи да и употреба ове дроге доводи до оваквог психичког (и физичког) стања. Међутим ипак се може рећи да ова фразема у првој семемии има негативне, а у другој позитивне конотације.

- NAPLES YELLOW – светло жути пигмент који садржи олово и оксиде антимона (<http://www.google.com/dictionary?q=yellow&langpair=en|en&hl=en&sa=X&ei=sS59TJukDpKMOJjV4IIIE&ved=0CBEQmwMoAA>)
- Једна од боја флуоресцентних агената који се могу убризгати у одређене делове мозга је DIAMIDINO YELLOW (поред *texas red* и *true blue*).
- При процедури познатој као пуњење неурона, агенти попут LUCIFER YELLOW се убризгавају директно у неуроне (пре на делове ткива него у цели мозак) где се проширују бојећи целу ћелију и дајући живу слику његове комплетне морфологије. (<http://www.bookrags.com/tandf/tract-tracters-tf/#p200045188830804008>)
- Tinted sodium hyaluronate (HEALON YELLOW) се користи као хируршко оруђе при маневрисању очног ткива. (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/1436975>)

¹⁹ Ову фразу употребио је Донован у својој песми, а када су га питали шта то уопште значи, он је рекао да се то односи на специфичну боју клавијатуре на његовом тада врло модерном синтисајзеру. Када је ова песма објављена, 1966, кружиле су гласине да се у њој говори о томе како се може дрогирати ако се огули кора банане и са ње истружу влакна која се затим скувају, јер на тај начин се ослобађају нека халуциногена својства бананине коре. Ово ипак није било тачно (бар што се песме тиче). (Victor – Boston, MA) Међутим, повезаност са неком врстом дроге сигурно ипак постоји, јер се ова фраза односи на врсту дроге ЛСД коју је производио хемичар из подземља Owsley Stanley, који је био први који је производио велике количине чистог ЛСД-а 1966. и 1967. године. (rugmu , Boston, MA) Многе гласине су се чуле да се овим изразом означава електрични вибратор (који нарочито користе 14-годишње девојчице, јер су саме речи песме контроверзне што се тиче овог броја). Неки чак повезују овај израз и са једним и са другим, јер су у то доба многе девојчице (14-годишњакиње) узимале неке њима недозвољене лекове које су њихове маме користиле, који су тада били жуте боје, а када би се прогутали са мало вина, прсти би вам вибрирали као да су прикључени на струју, дакле као да су електрична банана. (John , northern, NJ). Нека истраживања показују да је то у ствари лек који се користи за опуштање мишића, који је златно жуте боје, врло сличне боји шафрана. (andrewb)

- YELLOW BILE²⁰ – за жуч се у средњем веку веровало да је телесна течност коју излучује јетра, која доводи до раздражљивости. (<http://www.merriam-webster.com/dictionary/yellow+bile?show=0&t=1283281109>)

Фразеологизми са називом за боју *yellow*

За описивање ове боје најчешће се користе поређења са бојом сунцокрета или бојом зрелог лимуна²¹. Те су поредбе старије од оних које се везују за новије, материјално доба, у коме новац има битну улогу, па су врло честе и поредбе са златом, или новчићима од злата, па чак и онима мање вредним, од бакра, али који по боји (претежно жутој), подсећају на овај драгоцен метал. Поредбе са називом за ову боју у енглеском се могу наћи још од 1653. у књижевним делима, а најчешће и најзанимљивије су:

- AS YELLOW AS A MARIGOLD (Walton 1653, 55): *The belly of it looked, some part of it, as yellow as a marigold.* – ово поређење са невеном, као и свако друго, представља безглаголску придевску фразну лексему
- AS YELLOW AS SUNSHINE: *When you think of sunflowers, you always imagine flowers as yellow as sunshine* – једна од најчешћих поредби са сунчевим сјајем
- YELLOW AS THE EYES OF TIGERS – Оскар Вајлд жуто боју пореди са бојом очију тигра, и овако описује једну од боја топаза које је Херод нудио Саломи у покушају да је убеди да повуче свој захтев за главом Јована Крститеља: *I have topazes, yellow as the eyes of tigers and topazes pink as the eyes of a wood pigeon and green topazes that are as the eyes of cats.* (Wilde 1996, 32)
- AS YELLOW AS THE GOLDEN NOBLE (Ray 1678, 350). – ова поредба показује још један начин описивања жуте боје бојом првог златног новчића у Енглеској, који је вредео 6 шилинга и 8 пенија, тј. трећину фунте.
- AS YELLOW AS GOLD „A roll of fresh butter, as yellow as gold and as sweet as clover“, (Carolyn Sherwin Bailey, *The Birthday Present*) – у обе ове поредбе приказује се сличност са племенитим металом – златом
 - сличност ове боје са бојом злата показује нам и сленг термин *yellow boy* којим се означава златник
- AS YELLOW AS A PAIGLE [cowslip] (Baker 1854) – жуто као јагорчевина – ова поредба данас се ретко користи, бар у свом изворном облику (уз именицу *paigle*), који потиче још из 1854. године

²⁰ Хуморизам, или хуморализам, је била теорија по којој су болести долазиле од стања сокова тела. По Хипократовој медицини постојала су 4 хумора – црна жуч (*melankholia*), жута жуч (*cholera*), слуз (*phlegma*), и крв (*sanguis*). (<http://en.wikipedia.org/wiki/Humorism>)

²¹ Зато у енглеском и постоје нијансе ове боје које се зову *sunflower yellow*, *lemon yellow*.

- AS YELLOW AS A KITE'S FOOT „Tobacco... a bright Kite's foot colour“ (Clayton 1688, 60). – поредба са бојом ногу многих птица (попут јастреба), које имају ноге жуте боје
- AS YELLOW AS A GUINEA (Raymond 1901, 3): The white of his eye turns up yellow as a guinea. – још једно поређење са новчићима направљеним од злата –

Roget's Thesaurus даје још два честа примера поредби са овом бојом, а то су:

- YELLOW AS A CROW'S FOOT – поредба слична оној *as yellow as a kite's foot* само што се овде жута боја пореди са бојом ноге врәне
- YELLOW AS A QUINCE – поређење са дуњом, што се и у српском језику може сматрати сталним епитетом, у фраземи „жута дуња“.

У енглеском језику, жута се традиционално повезује са жутицом и кукавичлуком, јер се сматра да би се уплашио свако ко би видео да му је стомак жут (због жутице) – тако се именицом *yellow*²² (множина) и означава жутица, док за употребу ове боје и њеног повезивања са кукавичлуком, постоје и бројни фразеологизми:

- BE YELLOW – бити кукавица: *Don't rely on him under pressure in battle. He's yellow.*
- YELLOW-BELLIED – кукавички²³: *Tony's father called him yellow-bellied when he was a five-year-old boy because he didn't want to ride a horse.*
- YELLOW STREAK фразна именица (неформално) – кукавичка или слаба тачка; кукавичлук у карактеру: *Get rid of that yellow streak. Show some courage.*
 - *to have a yellow streak down one's back* – кукавички
 - *(He has) a yellow streak/stripe down (his) back* – Он је плашљив/кукавица/непоштен/подао; утроњао се; уцвиковао: *He*

²² Ово се углавном односи на болест биљака, а у зависности од биљке која оболи од ове болести, постоје *ash yellows* (у шуми), *elm yellows*, *aster yellows*

²³ Овај термин (тачније: *Yellow bellies*) није увек имао негативне конотације. Прво се појавио у Енглеској где се на духовит начин односио на становнике Линколншира, који је врло мочваран, па се због тога његови становници пореде са жабама и јегуљама које у њима живе, које заиста имају жуте стомаке. (Grose: *A provincial glossary; with a collection of local proverbs etc.*, 1787.) Негативне конотације овог фразеологизма увели су Американци, који су прво њиме означавали само кукавичке Мексиканце против којих су се борили у рату, а није сасвим јасно да ли су тај термин користили као чисто расистички због њихове боје коже, или због њиховог лошег здравља, или сличности са гуштерима, змијама и другим гмизавцима. (<http://www.phrases.org.uk/meanings/yellow-belly.html>)

has a yellow streak running down his back and is not a good person to expect to support you when things become difficult

- Све ово су примери фигуративних идиома, у којима се назив за боју *yellow* доводи у везу са кукавичлуком.

Поред жутице, постоје још неке болести које су праћене појавом жуте боје, а најпознатије су:

- YELLOW DWARF – било која од неколико биљних болести житарица (попут овса и јечма), црног лука, кромпира, парадајза, или дувана које су карактеристичне по томе што ове биљке пожуте, а изазивају их вируси. (<http://www.merriam-webster.com/dictionary/yellow+dwarf?show=0&t=1283281727>)
- YELLOW FEVER – акутна заразна болест топлих предела (као што су Африка испод Сахаре, и тропска Јужна Америка) која се испољава изненадним нападом, изнуреношћу, грозницом, и главобољом, и понекад жутицом, крварењем, а изазива је вирус који најчешће преноси истоимени комарац
- YELLOW-GUM – дечја црна жутица
- YELLOW JACK – 1. жута грозница; 2. такође и жута застава коју су истичале болнице за заразне болести и која се најчешће, мада не довољно прецизно, звала карантинска застава
- Ова асоцијација жуте боје са жутом заставом карантина види се и у фразеологизму YELLOW ADMIRAL, што је надимак за оне који су промовисани од капетана у адмирала, али који не учествују активно (алузија на жуту заставу карантина)
 - ова фразема представља полуидиоматску колокацију, јер именица *адмирал* задржава своје основно значење

У симболизму жута боја такође означава љубомору, непостојаност, прељубу и подмуклост. У германским културама (а у последње време и у нашој) чак и жута ружа представља симбол љубоморе или љубави која је на издисају²⁴. У овако негативном фигуративном значењу, може да значи и: суревњив, љубоморан; завидљив; тужан, невесео, кисео; подозрив:

- YELLOW LOOKS – кисели погледи, подозриви погледи; плашљив, кукавички
- *He wears yellow stockings* – он је љубоморан. (Dekker 1607): *lealous men are eyther knaues or сохcombs... you weare yellow hose without cause.*

²⁴ Ипак, постоје и друга тумачења жуте руже, па се данас повезује са радошћу и пријатељством. Овако тумачена, жута ружа представља супротност црвеној, јер жута означава чисто платонску љубав (наравно, без икаквих негативних конотација).

- жута боја се потпуно метафорично повезује са љубомором, па овај пример представља чист идиом, а година која нам показује када се први пут употребио овај фразеологизам нам говори да се одавно за љубоморне мушкарце метафорички говорило да „носе жуте хулахопке“.

Употребом назива за ову боју, често се подразумева и жута одећа или материјал:

- DRESSED IN YELLOW – обучен у жуто: „No one, and I mean no one, wanted George in yellow more than me. Our team rode a moderate tempo to put him in the jersey by at least two minutes,“ said Armstrong. (Jul 18, 2009 – Lance Armstrong - Reuters)

Овом се бојом означавају и припадници жуте расе. Као и код назива за боју black, и ово маркирање људи по боји коже углавном има увредљиво значење за све оне који потичу из Азије, о чему говоре фразеологизми:

- HIGH YELLOW – атрактивна девојка чија је боја коже између беле и црне; односи се углавном на мелезе или на црнце светлије боје коже
 - метонимијски се боја коже преноси на особу која има такву боју коже, представља фигуративни идиом
- YELLOW PERIL – (прилично претерани) страх од велике популације Кинеза и стопе раста њихове популације; опасност по западну цивилизацију за коју се сматра да потиче од проширивања моћи и утицаја источних азијских народа; претња западњачком животном стандарду од прилива источно азијских радника који су вољни да раде за веома мале плате; страх да ће жута раса завладати светом: *In Lyndon Johnson's final days in the White House his own Secretary of State publicly defended the Vietnam War by evoking the specter of „the Yellow Peril“.*
 - полуидиоматска колокација у којој се жута боја и метафорично и метонимијски повезује са народима „жуте“ боје коже
- Колико је увредљиво повезивање ове боје са народима из Азије видимо и из примера протеста који су организовали Азијски Американци, које је јако увредило то што је MARTA²⁵ променила име линије воза која иде у само срце заједнице Азијата у Атланти у YELLOW LINE. (<http://michellemalkin.com/2010/02/09/new-word-you-cant-say-yellow/>)
- Поред људи из Азије, овом бојом су се раније (у 19. веку) означавали Американци настали мешавином раса (од којих је једна скоро обаве-

²⁵ Metropolitan Atlanta Rapid Transit Authority

зно била црна раса), о чему сведочи и фолк песма *Yellow Rose of Texas*, којом се означава млада девојка (јер је Rose тада било веома популарно женско име које се често користило у песмама у славу женствености)²⁶

Често се жута боја повезује са старошћу:

- THE SERE AND YELLOW LEAF – старост – Шекспир користи ову фразу у Макбету:

My way of life
Is fall'n into the sere, the yellow leaf

(Shakespeare, *Macbeth. Act v. Sc. 3*).

- THE PAPER HAD YELLOWED WITH AGE – у овом примеру фразема yellow има глаголску функцију, јер се често дешава да папир пожути од старости.

Оно што није у потпуности истинито, а што се у новинама често представља као такво, ради постизања ефекта сензације, такође се доводи у везу са називом за ову боју. “*Yellow journalism*” је било сензационалистичко новинарство које није било само информативно, већ је у много чему претеривало, или је експлоатисало новости да би довело до профита²⁷:

- YELLOW JOURNALISM (*амерички*) – писање по новинама које покушава да привуче пажњу људи или да утиче на њихова размишљања користећи крупне речи или лажне информације: The paper is presenting yellow journalism at its worst with its scandalous stories about the Governor and his family;
– и ово је ограничена, полуидиоматска колокација, где придев yellow има значење које се повезује са нечим сензационалистичким
- Британска варијанта ове фраземе је YELLOW PRESS – Жута штампа је термин за популарне и сензационалне новине; сензационалистичка, јевтина штампа; жуто новинарство (жаргон): The gratuitous film reports

²⁶ Пошто је ову песму својој драгој (која је у ствари била та „жута ружа“) певао црни амерички војник чезнувши да јој се врати кући, она је постала и песма свих војника који су желели да се врате из рата кући својим вољеним. Нашој култури ову песму је можда најлепше приближила Лола Новаковић, која ју је једном приликом, на захтев публике, певала чак седам пута за редом!

²⁷ Термин потиче од Дозефа Пулицера из часописа New York World и Вилијама Рендолфа Харста из часописа New York Journal American, који су заједно сензационално извештавали крајем 19. и почетком 20. века, а најпознатији извештаји су им били из шпанско-америчког рата. Термин је изведен из боје стрипа The Yellow Kid, који се појављивао у оба магазина.

of the Hong Kong and French disaster were in the worst traditions of the yellow press.

- YELLOWBACK је фразеологизам који се преноси чак и на књижевност, а настао је метонимијско-метафорички (повез романа се метонимијски преноси и на сам роман, а *yellow* има фигуративно значење 'сензацио-налистички'), и односи се на јевтин, сензационалан роман.
- YELLOW-COVERED LITERATURE је синоним претходног фразеологизма – јевтина, сензационална књижевност, петпарачка литература

Постоји још један фразеологизам којим се означава књига, али без неких изразитих негативних конотација, који се може донекле сматрати и професионалним, јер се означава званичне књиге владе Француске:

- YELLOW BOOK – званични извештај (француске) владе укоричен у жут повез – жута књига

Постоји један фразеологизам у коме жута боја има сасвим јединствено значење, бар у једној од семема, а то је

- YELLOW-DOG – 1. кријумчар алкохолних пића

Значење овог фразеологизма у другој семеми у именичкој улози је много уобичајеније и познатије:

- 2. онај који се односи на опозицију унији трговаца или радничком синдикату. Из ове семеме развили су се још неки фразеологизми у којима *yellow-dog* има придевску функцију, а то су:

- YELLOW-DOG CONTRACT (амерички): уговор о запошљавању у коме се радник одриче чланства и пристаје да се не укључује у раднички синдикат да би добио посао; споразум власника с радницима да не приступају синдикату: The employer managed to sign a yellow-dog contract that obligates the workers not to join a union.

и:

- А YELLOW DOG DEMOCRAT – у САД ово је био јужњачки гласач који је стално гласао за демократске кандидате крајем 19. и почетком 20. века због дуготрајног презира према републиканцима који потиче још од грађанског рата и периода реконструкције. Данас се овај термин односи на трврдокорне демократе, и наводно се односи на особу која би гласала за „yellow dog“ пре него за републиканца: My daddy was a yellow dog Democrat and my granddaddy was a yellow dog Democrat — I'll never vote Republican.

Фразеологизми који се односе на нешто што је заиста жуте боје, или делимично жуте боје, али који имају фигуративно или делимично фигуративно значење су:

- YELLOW BOUNDER – унајмљена поштанска кочија за два путника, која је скоро увек била офарбана у жуто.
- YELLOW LEDBETTER је песма америчке групе Pearl Jam, која говори о пријатељу певача групе (који је саставио речи песме) чији је брат био у првом рату у Заливу. Он је добио „жуто писмо“ којим је обавештен да му је брат погинуо у рату. Како сам певач каже, ово је анти-патриотска песма. (http://en.wikipedia.org/wiki/Yellow_Ledbetter)
- YELLOW PAGES именица – пословни телефонски именик
 - колокација, којој је сродна и white pages
- YELLOW RAIN – жута супстанца која се појављује у југоисточној Азији као измаглица или као мрље на стенама и вегетацији и сматра се биолошким ратним агенсом који се користио у рату у Вијетнаму, али по научним истраживањима игледа да је идентична пчелињем измету који пчеле полажу у полен
- YELLOW RIBBON фразна именица – танка трака од жутог материјала коју људи у САД везују око дрвета као начин сећања на неког ко више није ту, у знак наде да ће се вратити²⁸
 - овде жута трака представља знак наде, а представља отворену колокацију
- YELLOWWARE – грначарија која се прави од бледе мркожуте глине и прекрива се жућкастом провидном глином (<http://www.merriam-webster.com/dictionary/yellowware>)

Постоји и једна модерна сленг изрека везана за ову боју (уз врло битну улогу и браон боје):

- *If it's yellow, let it mellow – if it's brown, flush it down.* – у многим сленг фразеологизмима, жута боја се повезује са изметом, било течним, било чврстим. У овом фразеологизму, означава урин, јер говори када треба да се повуче вода у тоалету (дакле, не када је жута, јер тада треба да се пусти још мало да одстоји, док у ту воду не уђе нешто браон боје).

²⁸ Овакве траке су годинама носиле жене у знак наде да ће им се мужеви вратити из рата

ОСНОВНА ЗНАЧЕЊА НАЗИВА ЗА БОЈУ 'ЖУТО' У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

На жалост, српски језик је много сиромашнији једнојезичним речницима, тако да су сва основна значења назива за ову боју (као и примери такве употребе) прикупљена из само три извора ове врсте – речника ЈАЗУ, САНУ и Матице Српске:

жут 1. који је боје лимуна, жуманцеџа, сламе.

а. о материјама које су њо њприроди њтакве боје. – Однесоше прилог Светој гори: | Жута воска и б'јела тамњана (НП Вук 2, 101)

б. о предметима начињеним од материје њтакве боје. – Једна је имала жуту хаљину (Цесарић, Д. 1, 129)

в. о предметима који су њо њовршини њтакве боје, за које је ња боја карактеристична. – Пеци [колаче] при умереној топлоти да буду као дукат жути. (Поп. К. 1, 309)

г. о ономе њио има њримесе ње боје, њио делује као да је њако обојено. – фиг. Жута је и сива свака кокинска јесен, жуте бригае (Кикић, 1, 311)

д. о ономе њио је добило њтакву боју од дугоџ сџајања, од сџаросџи, њрљавиџине и сл. – У ателиеру има мелоску Афродиту ... мало жуту од времена. (Матош 8, 64).

2. о разним живим бићима или њиховим деловима који су сџоља њтакве боје

а. њожуџео од болесџи, исцрџеносџи. – фиг. Клевету њеш жуту и завист њеш бл'једу | гледати гдје страже пред вратима твојим (Назор, 26, 31).

б. о животињама чија је длака (вуна, њерје) њтакве боје. – Угледа ... коња жута као чафран (НПр Вук, 122)

в. о биљкама чији је цвет њ или њлод њтакве боје (њонекад као сасџавни део назива биљке) – ~ шебој, ~ боранија, ~ дулек, ~ шљива.

3. о једној од људских раса, насџањеној највећим делом у Азији: жуџа раса, жуџи народи.

4. злаџан, украшен злаџом, њозлаћен. – Куцне њим [штапом] у кам говорећи: „Све жути цекини да буду!“ (НПр Вук, 121)

5. (у именичкој служби, само у одр. виду)

а. назив за разне животињџе мужјакџе жуџе длаке или њерја и име њаквим животињама (џас, јарац, ован, џаџак, џусан) (Лика и Хрв. Крајина, Арс.; кур. 2; Хрв., Обр. М.).

б. м нар. *Дукаџи*. – Е не рекао ја то, па да ми ко натовари пуна кола све жутих (Вукић. И. 1, 26)

в. назив за разне живоџиње женке жуџије глаке или џерја и име џаквим живоџињама (мачка, крава, џаџка, џуска) (Хрв., Обр. М.; Кур. 2)

г. ж зоол. покр. *врџија џуџиџера* (Херц., Борј.).

д. ж мед. Нар. *Жуџиџа* (Вуков. А. 2).

Фразеологизми са називом за боју жуто

Као и у енглеској, и у српској култури се жута боја метонимијски преноси на злато и новчиће од злата (или неког другог племенитог метала сличне боје):

- у жуто заст. *У златџу*. – Ево тебе двије кесе блага, | Све у жуто ситна Млечанина (НП Вук 4, 381).

Поредбе пронађене у наведеној литератури не показују поклапање са поредбама из енглеског језика:

- ЖУТ К’О ВОСАК – представља нездраву боју, најчешће лица
- ЖУТ К’О ЛИМУН – једна од врло честих поредби у српском језику
- ЖУТ КАО МЕСИНГ – поређење по боји са још једним металом, поред злата

Описивање боје лица овом бојом, тј. означавање да нешто није у реду са оним коме је боја лица таква, делимично се потврђује и у фразеологизму

- *Немој биџи џуџа, да не будеш жуџа, већ буди добра, да не будеш могра*. – метонимијски и метафорично, овде се жута боја доводи у везу са оном нездравом бојом лица, коју може да изазове претерана џутња или нездрави бес, изазвани неким небитним разлогом.

Потпуне преводне кореспонденте можемо видети у следећим примерима:

- ЖУТА ГРОЗНИЦА – акутна заразна тропска болест, која се понекад јавља у зонама с умереном климом. Уобичајена је и жутица (отуда и име).
- ЖУТА МАЛИЦА – мајица коју носи победник бицикличке трке
– *Он је џонео жуџу маџицу* – победио је у бицикличкој трци
- ЖУТА МРЉА – специјални део мржњаче ока задужен за централни вид и разликовање детаља који омогућује оштрину вида, распознавање ликовва, читање, писање, распознавање боја²⁹...

²⁹ Ово се може сматрати и парцијалним преводним кореспондентом, пошто се основно значење именице `мрља` у српском језику углавном односи на нешто што је запрљано.

- ЖУТА ШТАМПА/ ЖУТО НОВИНАРСТВО
 - као и у енглеском, и у српском се ова отворена (полуидиоматска) колокација односи на штампу (новине, часописе и сл.) која се бави разним трачевима, полуистинама, а може се сматрати да је у српском језику овај фразеологизам настао калкирањем.

Следећи фразеологизми само у српском језику укључују назив за жуту боју:

- *биџи жуџи* (око кљуна, уста), *имаџи жуџо око носа* и сл. Бити сувише млад, неискусан. – Видиш ти си још жут око кљуна, па не можеш да схватиш сву ту мајсторију! (Весел. 6, 82).
 - *жуџи око кљуна*; *жуџо кљунац* – неискусан
 - у овим примерима, *жуџи кљун* се метонимијски и метафорично доводи у везу са концептом неискуства и наивности, а у енглеском постоји парцијални кореспондент *greenhorn*

Фразеологизми који су настали метонимијски (по боји животиње) а имају негативне конотације, јер означавају неко страдање, нетрпељивост, или обрачунавање:

- *Изџинуће к'о жуџи*; *нагер'о к'о жуџи*; *нагрљаџи као жуџи* – настрадати, бити у озбиљним проблемима³⁰
- КАО ЖУТИ МРАВИ (КЛАТИ СЕ, КРВИТИ СЕ и сл.) изражавати велику међусобну нетрпељивост, свађати се, тући се. – Ми смо увек исти: свуда Срби прави, | кољемо се и сад као жути мрави (Станим. В. 1, 64).
 - *Тући се као жуџи мрави* – жестоко се обрачунавати
 - *има их к'о жуџи мрва* – има их к'о гњилих крушака, има их пуно – чак и у овом поређењу, фразеологизам 'жути мрави' има негативну конотацију, јер означава нешто чега има превише, и чији је број потребно смањити.

Негативне конотације имају и фразеологизми:

- ЖУТ ПОСАО! (Вук) – зло, рђаво; нар. шаљ. *рђав њосао* (Вук, Рј.)
 - полуидиоматска колокација, у којој се у народу потпуно метафорично жута боја повезује са нечим лошим
- ЖУТА КУЋА – лудница
 - можемо рећи да је ово фигуративни идиом настао тако што су у исто време деловале и метонимија и метафора, јер се не ра-

³⁰ Проф. др Драгана Мршевић је у приватном разговору са аутором овога рада указала на то да се у овим фразеологизмима не ради о поређењу са жутим мравима (како се обично мисли), него са жутим мачком.

ди о кући, већ о установи, згради, која уопште не мора бити обојена у жуто, а оно што је карактеристично за њу је да су у њој смештене ментално оболеле особе.

- **ЖУТА МИНУТА** – кратак период у коме наступа нагон беса, излив хормона надбубрежне жлезде, адреналина. Значење је апсолутно метафорично, јер овај излив траје дуже од минута, а пошто се ради о изливу осећања, ни њима се не може буквално приписати својство било какве боје.³¹

Топоними у српском језику су само калкови пренети из кинеског:

- **ЖУТА РЕКА** или Хуангхе или Хуангхо, река у средњој и источној Кини. Ова река је добила име јер носи велике количине леса жуте боје, због чега је и сама река жута.
- **ЖУТО МОРЕ** или Хуангхеј, велики затон у западном делу Пацифика, између североисточне Кине и Корејског полуострва. Име му је потекло од воде пуне муља, коју у њега уливају Хуангхе (Жута река) и друге велике кинеске реке, укључујући Јангце и Љао.

У српском језику постоји и једна пословица занимљива не само по томе што јој је у енглеском могуће наћи само семантички кореспондент, већ и због тога што се овде јавља глагол 'жутети', већ и због тога што овде као антоним жутој боји стоји црвена:

- *жутии жутијују, а румени/црвени њутијују* – болешљиви често надживљавају крепке
 - ова пословица значи да људи који се пазе, иако су у великим здравственим проблемима (или су стари), могу живети дуже од оних здравих, који у напону снаге заборављају да здравље треба и чувати.

Енглеско → српски преводни кореспонденти

Сви преводни кореспонденти пронађени су у двојезичним речницима наведеним у библиографији, од којих је најпродуктивнији (у овим примерима) био Фразеолошки речник Живорада Ковачевића.

HIGH YELLOW – атрактивна мулаткиња – семантички кореспонденти

YELLOW BABOON – жути павијан – потпуни кореспонденти

³¹ Може бити да има везе са стањем меланхолије и депресије, када се у српском језику користи жаргон (вулгаризам) и за човека који се тако осећа се каже да је као попишан, па овај идиом може представљати пример из српског језика у коме се жута боја доводи у везу са урином.

YELLOWBACK – шундроман – семантички кореспонденти
 YELLOW BEDSTRAW – ивањско цвеће – семантички кореспонденти
 YELLOW-BIRD – северноамерички чешљугар
 YELLOW-COVERED LITERATURE – петпарачка литература – парцијални кореспонденти
 YELLOW-HAMMER – стрнадица жутовољка – парцијални кореспонденти
 YELLOW RATTLE – петлова креста – семантички кореспонденти
 YELLOWROOT – зердешап, куркума – семантички кореспонденти
 AS YELLOW AS GOLD – жуто као злато – потпуни кореспонденти
 YELLOW AS A QUINCE – жут као дуња – потпуни кореспонденти
 A YELLOW-BELLY – цвикарош – семантички кореспонденти
 YELLOW BOY – златник – семантички кореспонденти
 YELLOW FEVER – жута грозница – потпуни кореспонденти
 YELLOW LEAVES – жуто лишће – потпуни кореспонденти
 YELLOW PAGES – жуте стране – потпуни кореспонденти
 “YELLOW” PERIL – опасност од „жутих“ – потпуни кореспонденти
 YELLOW PRESS, YELLOW JOURNALISM – жута штампа – потпуни кореспонденти
 YELLOW RACE – жута раса – потпуни кореспонденти
 YELLOW SEA – Жуто море – потпуни кореспонденти
 YELLOW SKIN – жута кожа – потпуни кореспонденти
 YELLOW SPOT – жута мрља – потпуни кореспонденти
 HE WEARS YELLOW STOCKINGS – он је љубоморан – семантички кореспонденти
 YELLOW STREAK – плашљивост – семантички кореспонденти
 YELLOW-WOVE PAPER – жућкаст велин – парцијални кореспонденти

Српско → енглески преводни кореспонденти

ЖУТ ОКО КЉУНА; ЖУТОКЉУНАЦ – *a greenhorn; green; as green as grass coll.* – парцијални кореспонденти
joш си жути око кљуна – you are still wet behind the ears
 ЖУТА РАСА – the Yellow race
 ЖУТА ШТАМПА – yellow journalism
 ЖУТ КАО ЗЛАТО – gold-coloured
 ЖУТО (СВЕТЛО НА СЕМАФОРУ) – amber (британски енглески); yellow (амерички енглески)
 ЖУТИ КАРТОН (у фудбалу) – yellow card – потпуни кореспонденти
 НАДРЉАТИ КАО ЖУТИ – to get into hot water, to have had one’s chips, to be deep in trouble, to be in the shit (up to one’s neck), to be up the creek (without a paddle) – семантички кореспонденти
ако те ухватим да ми дираш аутио, надрљао си као жутии. – if I ever catch you interfering with my car, you’ve had your chips.

- ТУЊИ СЕ КАО ЖУТИ МРАВИ – *to fight tooth and nail, to fight like Kilkenny cats* – семантички кореспонденти
- ЖУТ К’О ЛИМУН – *(all) green around/ about the gills informal* – формални кореспонденти
- ЖУТА ГРОЗНИЦА – *yellow fever* – потпуни кореспонденти
- ЖУТА МАЈИЦА – *yellow jersey* – потпуни кореспонденти
- ЖУТА МРЉА – *yellow spot*
- ЖУТА КУЋА – *mental hospital* – семантички кореспонденти
- жути жутију, а румени/црвени жутију. – A creaking gate hangs longest.* – семантички кореспонденти
- има их к’о жутих мрва* – *they are plentiful as blackberries* – семантички кореспонденти
- ЖУТИ ШЕЋЕР – *brown sugar* – парцијални кореспонденти
- ЖУТО ЛИШЋЕ – *yellow leaves*

РЕЗИМЕ

Овај рад је показао на које се све начине жута боја повезује са ванјезичком стварношћу у енглеском језику. Из примера превода на српски језик, види се доста сличности, али и апсолутна немогућност проналажења било формалних, било парцијалних кореспондената код фразеологизама насталих метафором, или чистих идиома, какви су на пример, они у којима се ова боје повезује са љубомором (*He wears yellow stockings*) или кукавичлуком (*He's yellow*). Најсличније су поредбе са сунчевим сјајем и златом, али има и оних које преведене на српски чудно звуче као што су *yellow as marigold* (жут као невен) или *yellow as a crow's foot* (жуто као сврачија нога). Исто тако, и на енглеском би било чудно употребити назив за ову боју када се жели да истакне нездрава боја лица, док у српском постоји поређење 'жут као восак'. Метонимијски се боја коже преноси на означавање целе групације људи која наводно има такву боју коже, што се може видети у примерима *high yellow, yellow peril, yellow line*. И у српском језику се често људи из Азије називају „Жути-ма“, што исто као и у енглеском језику има дерогативну функцију, али је енглески језик мало богатији овим фразеологизмима, можда и зато што су људи из ових крајева раније почели насељавати територије енглеског говорног подручја него територију наше земље. Људи се у енглеском језику такође означавају и фразеологизмима *yellow admiral* и *yellow dog*, који представљају чисте идиоме, јер је њих на српски језик могуће превести само семантичким кореспондентима *надимак за оне који су њромовисани од капетана у адмирала и кријумчар алкохолних пића* (или у другој семени онај који је у ојозицији унији трговаца или радничком синдикату). Заједничко за оба језика је повезивање ове боје са старошћу, што се види из фразеологизама: *the sere and*

YELLOW leaf, The paper had yellowed with age и 'мелоска Афродита мало жута од времена'. У обе ове културе и злато и материјално богатство имају велику улогу, тако да не изненађује што у оба језика постоје фразеологизми који то потврђују: *as YELLOW as gold, as YELLOW as a guinea*, 'као дукат жуто', 'жути цекини'. Професионални фразеологизми везани за свет спорта су исти у оба језика – *yellow card* (жути картон) у различитим врстама фудбала, *yellow jersey* (жута мајица) у бициклизму и *yellow flag* (жута застава) у аутомобилским тркама. У енглеском језику постоји један симбол наде да ће се они за које се претпоставља да су изгубили живот у рату ипак вратити, а то је жута трака везана око дрвета, што у нашој култури није познат обичај (можда и због тога што наш народ није учествовао у толико ратова који су се дешавали у разним земљама света). Оно што је обема нашим културама заједничко везано је за област штампане речи, где се фразеологизми *yellow press* (*journalism*) и *жутиа шийамиа* односе на исти начин на непотпуно и недовољно истинито извештавање у новинама, коме је мање у интересу приказивање истине, а више повећање продаје, односно профита. И термин *yellow pages* има потпуно исто значење као и *жутије сипране*, јер представља пословни телефонски именик. Фразеологизми који имају негативне конотације такође су присутни у оба језика: *be YELLOW, he wears yellow stockings*, 'Немој бити љута, да не будеш жута, већ буди добра, да не будеш модра', 'жут посао'. Сви ови примери показују оно што смо и претпостављали: да су поимања ванјезичке стварности изражена фразеологизмима за ову боју у енглеском и српском језику у многим примерима иста, али у многим и веома различита. Проучавањем фразеологизама са називима других боја може се још више расветлити однос између семантичких поља боја ова два језика, а самим тим и проићи у значења која се крију иза разних идиома, која је увек најтеже протумачити када неко усваја страни језик.

БИБЛИОГРАФИЈА

- Benson, M. 1989. *Srpskohrvatsko-engleski rečnik*. Prvo osavremenjeno izdanje. Beograd: Prosveta
- Brewer's Dictionary of Phrase & Fable*, 14th edition, revised by Ivor H. Evans, 1989, London: Cassel Publishers Ltd
- Бриџаника Енциклопедијски речник*, 2005, Народна књига, Политика
- Vujas, Z. 2001. *Veliki englesko-hrvatski rjecnik*. Treće izdanje. Zagreb: Nakladni zavod Globus
- Chambers Dictionary of Idioms and Catch Phrases*. 1995. Chambers, Edinburgh.
- Cole, A. 1993. *Eyewitness Art: Color*. Australia: HarperCollins Publishers
- Collins COBUILD Dictionary of Idioms*. 1995. London: HarperCollins Publishers
- Collins COBUILD English Language Dictionary*. (1990). London & Glasgow: Collins

- Cowie A. P., Mackin R. & McCaig I. R. – *Oxford Dictionary of Current Idiomatic English*, 1988. Oxford University Press
- Drvodelić, M. 1989. *Hrvatsko ili srpsko-engleski rječnik*. Šesto izdanje. Zagreb: Školska knjiga
- Енциклопедијски енглеско-српски речник I и II* 2005. Светомир Ристић, Живојин Симић, Владета Поповић; Београд: Просвета
- Gairns, R. And Redman, S. 1986. *Vocabulary*, Cambridge, Cambridge University Press
- Groves C. 2001. *Primate taxonomy*. Washington DC: Smithsonian Inst Pr.
- Gullard, D. M. and D. Hinds-Howell 1994. *The Penguin Dictionary of English Idioms*. London: Penguin Group Ltd
- Ilustrovani englesko-srpski rečnik*. 2001. ИТР „Змај”, Нови Сад; DOO „Atlantis”, Нови Сад; Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva, Podgorica.
- Илустровани Oxford енглески речник* (1998) – Dorling Kindersely limited and Oxford University Press, Велика Британија: Младинска књига
- Вук Стефановић Караџић, *Српски рјечник истумачен њемачкијем и латинскијем рјечима*, 1935. Београд (четврто државно издање)
- Karavla, 2007. *Rječnik bilja. Dendrologija, hortikultura*. <http://www.karavla.com>, ISBN 978-953-95754-0-1
- Kovačević, Ž. 2003. *Englesko-srpski frazeološki rečnik*. Treće izdanje. Beograd: Filip Višnjić
- Kovačević, Ž. 2002. *Srpsko-engleski frazeološki rečnik*. Beograd: Filip Višnjić
- Longman Dictionary of English Idioms*. 1996. Harlow: Longman Group Ltd
- Mala enciklopedija Prosveta – Opšta enciklopedija (M-Š). 1959. Beograd: Izdavačko preduzeće „Prosveta“.
- Macmillan English Dictionary for Advanced Learners*. 2002. Oxford: Macmillan Publishers Limited
- Милисављевић Б. и Вилијамс-Милисављевић М. 1991. *Српско-енглески речник идиома*. Београд: Српска књижевна задруга
- Merriam Webster's *Collegiate Dictionary* 2001. tenth edition, Springfield, Massachusetts, U.S.A: Merriam-Webster, Incorporated
- Осли, С. Џ. Г. 2004. *Лечење бојама*. Metaphysica, Београд
- Oxford Dictionary of Idioms*. 1998. New York: Oxford University Press
- Oxford Concise Dictionary of Proverbs*. 1999. New York: Oxford University Press
- Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–XVI. 1959–2001. Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик
- Речник српскохрватског књижевног језика*, I–VI. 1967–1976. Нови Сад: Матица српска (I–III и Матица хрватска)
- Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–XXIII. (1881–1976). Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb.
- Rowe N. 1996. *The pictorial guide to the living primates*. East Hampton (NY): Pogonias Pr. 263 p.
- Filipović, R. 1990. *Englesko-hrvatski ili srpski rječnik*. Sedamnaesto izdanje. Školska knjiga, Zagreb: Grafički zavod Hrvatske
- Хлебџец 2004: Хлебџец, Б. (2004). *Енглеско-српски српско-енглески речник сленга*. Београд: Београдска књига

The Wordsworth *Dictionary of Proverbs*. 1993. Great Britain: Wordsworth Reference, Hertfordshire

Wilde Oscar 1996. *Salomé* Boston: Branden publishing company

Jelena Ratković

THE USE OF COLOUR NAME YELLOW IN ENGLISH AND SERBIAN PHRASEOLOGISMS

Summary

This work shows in what ways the colour name yellow is associated with extra-linguistic reality in the English language. In Serbian translations, we can see many similarities, but also the absolute impossibility of finding either formal or partial correspondents considering metaphorical phraseologisms, or pure idioms, such as for example, those in which this colour is associated with jealousy (He wears yellow stockings) or cowardice (He's yellow). The most similar comparisons are those with the sunshine and gold, but there are those that, when translated into Serbian, sound strange, such as *yellow as marigold* or *yellow as a crow's foot*. Similarly, it would be strange to use this colour name describing a face (or a whole person) looking unhealthy, where in Serbian we use comparison 'yellow as wax'. Metonymically, the colour transfers and labels the whole group of people who supposedly have such a colour, as can be seen from examples *high yellow*, *yellow peril*, *yellow line*. In the Serbian language, people from Asia are also sometimes called the „yellow“, and in Serbian, as well as in the English language, this term has derogatory meaning, but the English language is a bit richer in these phraseologisms, perhaps because people from this continent started to settle in the territory of English-speaking countries earlier than in our country. In the English language, people are qualified by the phraseologisms *yellow admiral* and *yellow dog* as well, and those are also pure idioms: it is only possible to translate them into the Serbian language by semantic correspondents – *nickname for those who were promoted from captain to admiral* and *smuggler of alcoholic beverages* (or, in another sememe 'the one who is in opposition to the Union of merchants or trade unions'). Common to both languages is the use of this colour name for descriptions of old things (or people), as can be seen from the phraseologisms 'the sere and yellow leaf', 'the paper yellowed with age' and 'мелоска Афродита мало жута од времена'. In both cultures gold and material wealth have a great role, so it is not surprising that there are phraseologisms: as YELLOW as gold, as YELLOW as a guinea, 'као дукат жуто', 'жути цекини'. Professional phraseologisms related to the world of sports are the same in both languages – yellow card in different types of football, yellow jersey in cycling and the yellow flag in car racing. In English, there is a symbol of hope that those who are presumed to have died in the war will come back eventually, and that is the yellow ribbon tied around a tree, and we do not have that custom in our culture (perhaps because our nation was not involved in so many wars that took place throughout the world). What is common to both our cultures is related to the field of printed words, where phraseologism *yellow press* (*journalism*) refers in the same way to incompletely true reporting in the newspaper, whose main interest is not to present the truth, but to increase profits from the sale by inventing some scandalous story. And the term *yellow pages* has exactly the same meaning in the Serbian language, because it is a business phone directory. Phraseologisms which have negative connotations are also present in both languages: 'be yellow', 'he wears yellow stockings', 'Немој бити љута, да не будеш жута, већ буди добра, да не будеш модра',

'жут посао'. All these examples show what we suspected: that the notion of extra-linguistic reality expressed by phraseologisms for this color in English and Serbian languages is in many instances the same, but in many other, very different.

By studying the phraseologisms with the names of other colours, the relationship between the semantic fields of colour between these two languages can be more easily understood, and thus the meanings hidden behind the various idioms, which are always the hardest to interpret when someone is trying to learn a foreign language.

Key words: yellow, phraseologism, figurative, comparison, metonymy, metaphor.